

С. О. Болдіжар, доктор юридичних наук, доцент,
професор кафедри адміністративного, фінансового
та інформаційного права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
orcid.org/0000-0003-3096-9181

Л. Б. Васильчук, кандидат юридичних наук,
доцент кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
orcid.org/0000-0002-8370-0541

В. І. Пішта, доктор філософії,
асистент кафедри адміністративного,
фінансового та інформаційного права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
<https://orcid.org/0000-0003-2769-7189>

ПРАВО НА ДОСТУП ДО ІНФОРМАЦІЇ ПРО СТАН ЛІСІВ ТА ВЕДЕННЯ ГОСПОДАРСТВА В НИХ

У статті досліджено питання про вільний доступ до інформації про стан лісів та ведення господарства в них. Статтею 96 Лісового кодексу визначено, що громадським природоохоронним організаціям у сфері лісових відносин гарантується право вільного доступу до інформації про стан лісів та ведення господарства в них. Встановлено, що таке положення є суперечливим з огляду на важливість доступу до такої інформації з боку інших суб'єктів лісових відносин.

Визначено, що інформація про стан лісів та ведення господарства в них має всі ознаки публічної інформації в розумінні Закону України «Про доступ до публічної інформації», оскільки вона відображається та документується будь-якими засобами та на будь-яких носіях, а також вона отримується або створюється в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків. Акцентовується увага на тому, що до розпорядників інформації, зобов'язаних оприлюднювати та надавати за запитами інформацію, прирівнюються також суб'єкти господарювання, які володіють інформацією про стан довкілля, що є додатковим аргументом на користь публічності інформації стан лісів та ведення господарства в них.

Проаналізовано судову практику щодо вільного доступу до інформації про стан лісів та ведення господарства в них. Встановлено, що суди натомість притримуються думки, що громадські природоохоронні організації у сфері лісових відносин наділені виключними повноваженнями вільного доступу до інформації про стан лісів та ведення господарства в них.

Запропоновано внести зміни до Лісового кодексу України, що розширить коло суб'єктів лісових відносин, які будуть мати право вільного доступу до інформації про стан лісів та ведення господарства в них. Такі зміни спростять доступ до інформації для громадян, які отримують можливість реалізувати своє право, використовуючи механізм, визначений Законом України «Про доступ до публічної інформації».

Ключові слова: ліс, ведення господарства в лісах, право на інформацію, публічна інформація, громадські природоохоронні організації, громадське об'єднання.

S. O. Boldizhar, L. B. Vasilchuk, V. I. Pishta. The right to access information about forest status and management

The article examines the issue of free access to information about the status of forests and their management. Article 96 of the Forest Code defines that public nature conservation organizations are guaranteed the right to free access to information about the status of forests and their management in the field of forest relations. It is stated that this provision is controversial in terms of the possibility of access to such information by other subjects of forest relations.

It is determined that information about the status of forests and their management has all the characteristics of public information under the Law of Ukraine «On Access to Public Information». It is reflected and documented by any means and on any medium, and it is obtained or created in the process of performing official duties by the subjects of governmental authority. Attention is drawn to the fact that entities engaged in economic activities, possessing information about the state of the environment, are also equated to information providers obligated to disclose and provide information upon request. This serves as an additional argument in favor of the public nature of information regarding the state of forests and their management.

The court practice regarding free access to information about the status of forests and their management has been analyzed. It has been found that the courts uphold the opinion that public nature conservation organizations in the field of forest relations are endowed with exclusive powers of free access to information about the state of forests and their management.

It is proposed to make amendments to the Forest Code of Ukraine that would expand the circle of subjects of forest relations who will have the right to free access to information about the state of forests and their management. Such changes would simplify access to such information for citizens, enabling them to exercise their rights using the mechanism established by the Law of Ukraine «On Access to Public Information».

Keywords: forest, management of forests, right to information, public information, nature conservation organizations, public organization.

Постановка проблеми. Вільний доступ до інформації про стан лісів та ведення господарства в них безпосередньо сприяє прозорості процесів прийняття рішень у сфері лісових відносин та дозволяє суспільству контролювати діяльність та притягувати до відповідальності суб'єктів, що відповідальні за управління лісами.

Вільний доступ до такої інформації надає можливість виявити потенційні ризики для навколишнього середовища та вжити заходи для зменшити шкоди.

Мета статті – дослідження законодавчих положень та судової практики щодо реалізації права на вільний доступ до інформації про стан лісів та ведення господарства в них.

Аналіз наукових публікацій. Дослідженням вказаної проблематики займалися О. Є. Волков, Т. І. Демчук, М. М. Заверюха, І. Д. Казанчук, В. А. Новик та інші науковці.

Виклад основного матеріалу. Згідно зі статтею 96 Лісового кодексу України громадським природоохоронним організаціям у сфері лісових відносин гарантується право вільного доступу до інформації про стан лісів та ведення господарства в них [1]. Такий зміст вказаної норми права породжує питання про обмеження доступу до такої інформації для інших суб'єктів лісових відносин. Саме тому у цій статті ми хочемо звернути увагу на те, чи є інформація про стан лісів та ведення господарства в них публічною інформацією.

Відповідно до частини 1 статті 5 ЗУ «Про інформацію» кожен має право на інформацію, що передбачає можливість вільного одержання, використання, поширення, зберігання та захисту інформації, необхідної для реалізації своїх прав, свобод і законних інтересів [2].

Згідно з частиною 1 статті 1 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень чи інших розпорядників публічної інформації, визначених ЗУ «Про доступ до публічної інформації» [3].

Частиною 5 статті 6 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» передбачено, що не може бути обмежено доступ до інформації про складання, розгляд і затвердження бюджетів, кошторисів розпорядників бюджетних коштів та плани використання бюджетних коштів одержувачів бюджетних коштів, а також їх виконання за розписами, бюджетними програмами та видатками (крім таємних видатків відповідно до статті 31 Бюджетного кодексу України), взяття розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів бюджетних зобов'язань або здійснення розпорядження бюджетними коштами у будь-який інший спосіб, планування, формування, здійснення та виконання закупівлі товарів, робіт і послуг за бюджетні кошти, у тому числі оборонних закупівель (крім випадків, якщо окрема інформація про закупівлі товарів, робіт і послуг становить державну таємницю відповідно до ЗУ «Про державну таємницю»), володіння, користування чи розпорядження державним, комунальним майном, у тому числі до копій відповідних документів, умови отримання цих коштів чи майна, прізвища, імена, по батькові фізичних осіб та найменування юридичних осіб, які отримали ці кошти або майно. Не підлягає обмеженню також доступ до інформації про стан і результати перевірок та службових розслідувань фактів порушень, допущених у сферах діяльності, зазначених у цій частині [3].

Статтею 12 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» визначено, що суб'єктами відносин у сфері доступу до публічної інформації є: 1) запитувачі інформації – фізичні, юридичні особи, об'єднання громадян без статусу юридичної особи, крім суб'єктів владних повноважень; 2) розпорядники інформації; 3) структурний підрозділ або відповідальна особа з питань доступу до публічної інформації розпорядників інформації [3].

У статті 13 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» закріплено положення про те, що розпорядниками інформації є: 1) суб'єкти владних повноважень; 2) юридичні особи, що фінансуються з державного, місцевих бюджетів, бюджету Автономної Республіки Крим, - стосовно інформації щодо використання бюджетних коштів; 3) особи, якщо вони виконують делеговані повноваження суб'єктів владних повноважень згідно із законом чи договором, включаючи надання освітніх, оздоровчих, соціальних або інших державних послуг, - стосовно інформації, пов'язаної з виконанням їхніх обов'язків; 4) суб'єкти господарювання, які займають домінуюче становище на ринку або наділені спеціальними чи виключними правами, або є природними монополіями, - стосовно інформації щодо умов постачання товарів, послуг та цін на них [3].

До розпорядників інформації, зобов'язаних оприлюднювати та надавати за запитами інформацію, визначену у статті 13 ЗУ «Про доступ до публічної інформації» прирівнюються також суб'єкти господарювання, які володіють інформацією про стан довкілля [3].

У статті 13 ЗУ «Про інформацію», що інформацією про стан довкілля є, зокрема, відомості про стан складових довкілля та його компоненти [2].

Під поняттям «довкілля» розуміють «навколишнє середовище у відношенні до особи чи групи осіб, які в ньому перебувають» [4].

При цьому, як зазначає Т. В. Грушкевич, існує ряд тотожних понять, які вживаються для визначення навколишнього природного середовища: «оточуюче середовище», «навколишнє середовище», «довкілля» та власне «навколишнє природне середовище» [5]. Однак попри наявність термінологічних розбіжностей, не виникає питання про те, чи можна вважати ліси елементом довкілля.

Крім цього додатковим аргументом є положення частини 2 статті 29 ЗУ «Про інформацію», де зазначено, що предметом суспільного інтересу вважається інформація, яка про свідчить про можливість порушення прав людини, введення громадськості в оману, шкідливі екологічні та інші негативні наслідки діяльності (бездіяльності) фізичних або юридичних осіб тощо [2]. Варто додати, що перелік видів інформації, яка може бути предметом суспільного інтересу, не є вичерпним.

У Постанові Пленуму Вищого адміністративного суду України «Про практику застосування адміністративними судами законодавства про доступ до публічної інформації» від 29 вересня 2016 року №10 зазначено, що інформація може вважатись суспільно необхідною, якщо її поширення сприяє: 1) дискусії з питань, що хвилюють суспільство чи його частину, необхідності роз'яснення питань, які важливі для актуальної суспільної дискусії; 2) з'ясуванню та розумінню причин, які лежать в основі рішень, які приймає державний орган, орган місцевого самоврядування, його службова чи посадова особа; 3) посиленню підзвітності і підконтрольності влади суспільству загалом, у тому числі шляхом забезпечення прозорості процесу підготовки і прийняття владних рішень; 4) дієвому контролю за надходженням та витрачанням публічних коштів, розпорядженням державним або комунальним майном, розподіленням соціальних благ; 5) запобіганню розтраті, привласненню публічних коштів і майна, запобіганню незаконному особистому збагаченню публічних службовців; 6) захисту навколишнього середовища, виявленню завданої або можливої шкоди екології, обізнаності суспільства про дійсний стан довкілля та чинники, які на нього впливають; 7) виявленню ризиків для здоров'я людей, для громадської безпеки і порядку, запобігання їм та їх наслідкам та інше [6].

Статтею 1 Лісового кодексу України визначено, що ліси України є її національним багатством і за своїм призначенням та місцезнаходженням виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі, рекреаційні, естетичні, виховні, інші функції та є джерелом для задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах [1].

Частиною 1 статті 7 Лісового кодексу України передбачено, що ліси, які знаходяться в межах території України, є об'єктами права власності Українського народу [1].

Наведені положення законодавства дозволяють зробити висновок про те, що інформація про стан лісів та ведення господарства в них є публічною інформацією, а доступ до неї має здійснюватися у порядку, передбаченому ЗУ «Про доступ до публічної інформації».

З іншого боку, положення статті 96 Лісового кодексу України визначає, що лише громадські природоохоронні організації у сфері лісових відносин наділені повноваженнями вільного доступу до інформації про стан лісів та ведення господарства в них. Тому виникає питання, чи мають право розпорядники інформації відмовити у доступі до інформації про стан лісів та ведення господарства в них, якщо запитувачами інформації не є громадські природоохоронні організації?

Негативна відповідь на це питання вбачається з аналізу судової практики. У справі № 300/614/21 громадська організація «Лісові ініціативи і суспільство» звернулася до суду з адміністративним позовом до державного підприємства «Солотвинське лісове господарство» визнання протиправними дій розпорядника інформації щодо ненадання публічної інформації та зобов'язання надати відкриту публічну інформацію про рубки на території ДП «Солотвинське лісове господарство». У цій справі суд дійшов до висновку, що: «З системного аналізу правових норм слідує, що громадські природоохоронні організації у сфері лісових відносин, наділені виключними повноваженнями вільного доступу до інформації про стан лісів та ведення господарства в них» [7].

Висновки. Виходячи з цього, пропонуємо внести зміни до Лісового кодексу України, що розширить коло суб'єктів лісових відносин, які матимуть право вільного доступу до інформації про стан лісів та ведення господарства в них. Такі зміни спростять доступ до інформації для громадян, які водночас зможуть реалізувати своє право на отримання інформації самостійно, використовуючи механізм, визначений ЗУ «Про доступ до публічної інформації». У разі внесення пропонованих змін, обмеження доступу до публічної інформації буде можливим тільки після застосування «трискладового тесту» [8] – єдиного інструменту, який має забезпечити баланс між інтересами держави та правом на отримання інформації.

Список використаних джерел:

1. Лісовий кодекс України, прийнятий 21 січня 1994 року № 3852-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text>.
2. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>.

3. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 року № 2939-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>.

4. Вільний тлумачний словник. *sum.in.ua*: вебсайт. URL: <http://sum.in.ua/f/dovkillja>.

5. Грушкевич Т. В. Термінологічні проблеми визначення довілля як об'єкта інформаційно-правового забезпечення. *Університетські наукові записки*. 2011. № 1 (37). С. 265-266.

6. Про практику застосування адміністративними судами законодавства про доступ до публічної інформації: Постанова Пленуму Вищого адміністративного суду від 29 вересня 2016 року № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010760-16#Text>

7. Рішення Івано-Франківського окружного адміністративного суду від 23 квітня 2021 року у справі № 300/614/21. URL: <https://reestr.court.gov.ua/Review/96491594>.

8. Болдіжар С. О., Пішта В. І. Сучасні тенденції правового забезпечення новітніх прав у сфері охорони здоров'я: монографія. Ужгород: ФОП Сабов А. М., 2022. 250 с.